

Профэвилел амыдыралы: отчёттар, соңгулдалар

ХАНЫ АНАЛИЗТИГ ЧУГАА БОЛБААН

Тываның туудуг болгаш улустуң туудуг материалдар амыдыралының профэвилел обкому, туудуг бугурулгелеринде, организациаларында профкомнар отчёттук үеде канчаар амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Бо адырның профэвилел обкомунун даргазы М.Х. Самданчап конференцияга отчёттук үеде канчаар амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Бригада керээзин негиздеп дүшүрүп, профэвилел обкомунун даргазы М.Х. Самданчап конференцияга отчёттук үеде канчаар амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Конференцияга туудуг амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Конференцияга туудуг амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Конференцияга туудуг амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

ДАГЫР-ШЕМИДЕ

«Чыра-Бажы» совхозунун Дагыр-Шемиде үнүш дүжүт чаагай болган. Ону чыгарып чок, дүрген ажаан алды дүжүт демисел бо хүнерле даан хайыккан. Илде 950 гектар чериң 550 гектар тармак кезип, бастырган. Оон алынган 999 тонна тармак амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Эртем-техниканың чаа чүүлдери

«Нефтин эртердери» — ол дүргө суутуу ака-хөргөңгө демисел ошол дүжүт чаагай болган. Ону чыгарып чок, дүрген ажаан алды дүжүт демисел бо хүнерле даан хайыккан. Илде 950 гектар чериң 550 гектар тармак кезип, бастырган. Оон алынган 999 тонна тармак амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

ШЫН

Владимир Никифоров — Кызылдың пассажир АТБ-инде такси чылаачымы. Ол бугурулгелде амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

ХӨЛЕГЕГЕ ЧАШТЫНЗА-ДАА, ХӨЙГЕ ДОРААН КӨСТҮ БЭЭР

Хой амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Хой амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Хой амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Хой амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

АРЫН АРБУЗ

Бин-Хем районунун «Эр-Бек» совхозу республиканың маданий-агартуу хой амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

ЧААГАЙ ДҮЖҮТ

Боттарында ошаащак амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

ВОДОРОД—КЕЛИР ҮЕНИҢ ОДААР ЧҮҮЛҮ

агылдар стандарттар электр энергияны хой амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

АРГА-ЫЯШ КАМГАЛАЛЫНГА

Кижини долгандыр туруп турар амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Эң бичиң дүргө организми амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Сөөлгү үеде хоралың нәсекомнарны амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Сөөлгү чылдары бистини чуртууга болгаш даанымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Арга-арыг хоралакчыларын уур амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Арга-арыг хоралакчыларын уур амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

ХОЙЖУЛАРНЫҢ ЧЕДИИШКИНИ

ЧИТА ОБЛАСТЬ. Краснокамск районун Кар Маркс атыг күрүңнүүг уксаажылдыг амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

Чурукта: (сөөлгү талаан) күрүңнүүг уксаажылдыг амыдыралымал? Ол дугайында «Хан» конференцияга түнүз болгаш моон соңгаар чүмү кылмын чууалашкан.

3-кү арын 1986 ч. октябрь 15

ОКТЕБРЬ 15-ТЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе. 8.45 — «Хуу-
да иттирилди талаш-баше
алган каш иттирилди. Уран-
чечен фильм. 10.15 — «Аян-
чорукчулар болуу. 11.15 —
Балеттин аялык артистери-
н концерт. 11.35 — 11.40 —
Медээлер. 11.50 — Медээ-
лер. 12.00 — «Ортомунан
болган күш-ажалдын эвеле-
ли. Док. фильмдер. 15.40 —
«Мон сепкилди мур-бале
чырты». Фильм-концерт.
16.10 — Бастын корреспондент-
териясы чуталган тур.
16.40 — «Роман Роман. Са-
тышкылар». 17.30 —
СРЭ-нин 34-зымын Сибирь
салымынын аймактары
институтунун директору
СРЭ-нин 34-зымын коррес-
пондент-кежигүү Г. И. Гала-
ндин-биле школалардын
укурамында. 18.10 — Де-
легет болган аймактар. 18.45
Бүтүн делегет. 19.00 —
Бастын салымы. 19.30 — Бүт
болотунде аймактын тур-
нирини шилтеди маргала-
ны. Норвегия биле СРЭ-нин
шпилдеди композитор оя-
наар. Норвегиядан репортаж.
21.00 — «Уе. 21.35 — Док.
фильм. 22.30 — Улустун
алгалары. 22.45—23.10 —
Бүтүн делегет.

ИЙГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Эртенги гимнастика.
8.15 — «Чиркыкты тымалы-
ны». Док. телефильм. 8.35;
9.35 — Обществоедение. 10
класс. Күрүч дугайыла
марксизм-ленинчи өрөлдү.
Темазы — «Алгы демиссе». 10
класс. Революция болгон
оюн көрүлсө. 9.05; 13.10 —
Немел дил. Өрөдрини бир-
чи чылы. 7-ги дачылыла.
10.05 — КПУу сургуулары-
га. Астрономия. Ай. 10.35;
11.40 — Нияти биология. 9
класс. Кылымал шилтеди
чугалыкчы ролу. 11.05 —
«Ностальгия». Наустовский,
Ютем-тайлыбырды фильм.
12.10 — Кышкыга экрив.
А. С. Гривболов. «Угаалы
чугулан. 8 класс. 12.40; 13.40 —
Физика. 9 класс. Кри-
сталларын тургузу болгон
шылалары. 14.10 — Муамка.
Н. А. Римский-Корсаков.
15.10 — 15.15 — Медээлер.
15.00 — Медээлер.

МОСКВАДАН

18.15 — «Орус дилды өрө-
дү тур бис». Национал шо-
ларынч беткек класта-
рынч өрөдрини теле-
лешкола. 4-кү кичээ. 18.30 —
Уруларга фильм. 19.00 — Де-
легет байлымын дугайыла
беседа. 19.10 — «Анна Карени-
на» деп балеттин Анна-биле
Воронскийн талашы. 19.15 —
Телемоддер. 19.25 — «Аян
тову». Программала: Медээ-
лер. «Дүрөдүшкенин ула-
нымыны-биле». «Партия
организацияларында өчкөтөр
болгон согушларды». «Фер-
маларда кыш. 19.55 — Чар-
далдар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчытыг уду-
рч. чаштар!». Музыкафильм.
20.20 — «Музыка кыска-
сы. 20.50 — «Эртерини орута-
ны». Эртем-тайлыбырды
фильмдин баштайгы көрүзү.
21.00 — «Уе. 21.35—22.35 —
«Төрүмдөдөн ала-чөткөр». Ал-
гы сериялы уран-чечен
фильм. 2-ги сериялы.

РЕДАКТОР В. С. ШАРВАН.

ОКТЕБРЬ 15-ТЕ

«НАЙРАЛ». «Пшес-
метного человека» 9.30.
11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40,
20.30 (уагыла) шактарды.
«КАА-ХЕМ». «Орехо»
11.00. «Уе. 12 часов прелет
Боев» 15.50, 17.40, 19.30
(уагыла) шактарды.
«ВОСТОК». «Чегемский де-
лестик» 16.40, 16.50, 18.20,
20.00 (уагыла) шактарды.
«ПНОПЕР». Кинотеатр
№ 153 9.40. «Юрия сын ко-
мандира» 11.10, 13.00, «Яне-
нхын» 16.00, 17.50, 19.30
(уагыла) шактарды.

Солун недеяла
6 катан унер.

Чатыг № 3389

ЧУРУКТА: Тываның хо-
жум-шин театрының артисте-
ри чаа сезонда Александр
Сергеевич Пушкинни «Бя-
нчи прагдалары» беткек-
оюн көрүкчүлөргө бараалда-
дыр.

ЧУРУКТА: «Даш аалчы»

деп көрүзүлдө Донна Ани-
ниң ролунда Тыва АССР-
ниң алдарлыг артисти Давар
Барыччаа, Тон Гумиңиң ро-
лунда Тыва АССР-ниң ал-
дарлыг артисти Александр
Салак.

О. ОХЕМЧИКТИН ФОТОЗУ.

«Шын» солунуң артында
солунуң артында турар
кыжымалдык айтырлар-
ында хамаарышкан сана-
алдар ала-не буруун дү-
рөттөс аргасок. Чагаалар-
ның авторлары анык сал-
галды келер үеи дээр арга-
сумелерин калып, сатыш-
оошкын, дүрөдүн илере-
ди, амыралчы чиктерге
дегити, арга шынны бажы
турар. Оларныкы болза-
кытмык, деткирик күзө-
лөр мен.

Бо улаада багай демек
алганы дээр ала-илериниң
уруларга хамаарышкан
помчаан, амырал, көргөн
чүдүлөрүмө, хайгааралла-
рымга, өскөрүлөргө үйө-
лөш бижикседем.

Кышкыл-да өрөдүлө чар-
нык дээрлел, ыччанга
демекке хамаарыла чок ө-
рөдүлө турбас. Демек ө-
рөдүлөниң сатыш-оошкын
канчаар халедин, дүрөдүн-
терия башкы кичи кончуг
эки билди. Ак сепкилди
ажылдап алганы беш демек
аас-кежикти өөрүшкүлүг
байдалы азы, багай демек
айла өрөдүлөниң уларан,
мугарлар кончулун илере-
ди. Ийтаала-да ол дээр
демекти өрөдүлөниң те-
дирген даштыкы салдары-
дыр. Чамыкты ол школалар-
ның бүгү таламы хевирле-
тиверинге уул салдарын
чедирер. Кайы-бир өрөдү-
лөниң оң бергелен алганы
беш демек — канчаар-да
ажык өөрүлүчү, чаа ажы-
дымыкы, билик көдүрүш-
кү, болууга буруу, а ала
алганы — куу болдымыкы,
зорамчал, иделгиле окусу-
ган ол ышкы болур.

Өрөдүлөниң, школалар
медиктирин уруларынч ботта-
рың күжүлөшкөнүлөр
болган ала-илеринч хама-
арыламы чогуун каттыкты-
гы турар. Эң ак демек
бүрүз ийи дөмөр өөрүлүчү,
өрөдүлөниң сатыш-сепкил-
ниң көдүрүшкүлү болган
ала-илеринч ботта-
рың канчаар багай демек
база-ла ийи чеге улараар:
школалар болган бажымын-
га.

Школалар хой чуталаалар
илеринч өг-бүлелеринде че-
дик чок чүдүлү чүрөңге
чок хурун алыр урулар
ийи алаан хурун алыр
мугарлар. Ийде уруларга
багай демек алырдыла кор-
гунушун сатышкыла док-
таамад ыравайн чорур. Ба-
гай демек аныкка ол ун-
дарап, карааның чажын төп,
ыглай-даа бээр. Уул улу-
стун чамтыгы ону херекке а-
байы баргылаар. «Канчаар
ол, кезек ыглап алгыш, со-
сай-ла бээр кылаан. Кызын
өөрүлөдү хурун эки-дир»
деп болгалар.

Бир эвес шак мугар док-
таамад үрүгүлөп, хой улаа
кататтыктын түрү бээр
болза, уруге кичөөтөй с-
дыр ужуруг дүрөдүнч
байдалын тургустууны бс.
Уругун доктаамад сатыш-
кылар, хонун мугаргай бо-
лур, үр үе дүрүзүлде чү-
дө хон чогу, ийи септе-
малы карыкылаар болган
иптиги ортангынын, мала-
ны түрөк-ла-ламыр септе-
малыны ажык-тургулааны-
га аарыгы хевирлел, орта
эвес өскөрүлөшкөнүлөр
болгалар.

Кичөөтө башкынын кый
дөмөрлөп коргунушун,
айла багай карыкылаары-
дан сүрөдүлөниң чамык

БАГАЙ ДЕМДЕК ДЭЭШ ЧЕМЕЛЕП БОЛУР БЕ?

уруларынч сатыш-сепкил-
ниң калыкшымын үрө, шко-
ла неуроу дээр аарыга бе-
зир чедирер. Эңи практика-
зыла көрдүгени-биле алыр-
га, ийде урулар артен шко-
лаже баарынын мугурун
эдинин ийи көдүрүш, ку-
суу келесеп, шала аарык-
ын турарын чуталаар. Ол
ху оларын бажыга арты-
рып канчаар аары дораан
сегий боор.

Өрөдүлөниң бүдүлүлө
ийиңе азы ала-илеринч белик
эвес ителгилел чорундан-на
чадаас: уруларынч чамык-
тары багай демек дээр са-
гышкылаа база болур. Олар
харык эки демек алганын
бергелөшкөнүлөр хурун
алар. Шк ол психологтук
таарылаан ийи-ла өрөдүн
күрөш, ону алырлар тур-
аар. «Көрбөс сеп бе, эки
өөрүлөп болур аргаларынч
деп. Сеп дүрөш тур мен»
дээр башкынын дөдөсө
кери өрөдүлөниң хей-аы
кери, сорулук кичөөлө-
рине болгалар.

Кышкылдык ажылы кон-
чуг нарын дээрин манай ка-
тайтай тыртын каалы, чүгө
дөдө дөдөшкөнүлөр чамык
кери херек чөдөпте, те-
лине чуталаар алаар. Чүгө
мугар ол даштык салдарын
чедирер. Чогууламы ийде
байдал үрүлүчү-де тургусту-
ма, кыла-хала таарыкы-
лаар болгай.

Уруу мугулаага багай де-
мек алган. Азын кожо-
м-де ол дугайын чуталаан

ораш: «Бир эвес күзөүр бо-
ла эки өөрүлө болур, шы-
лаар аргалары бар уру-дур
ийи». Уруу ол сөстөрүн дий-
нап ора: «Бир эвес кылар
болуула шылаар-дыр мен»
деп болза, азынын сөстөрүн
думчууга кертти аар. Шаа
ол «бир эвес күзөүр болуу-
ла» деп болза азынын
сөстөрүн үеинде дөдөшкөн
баран буруу-биле экинчи-
ге чедир дөдөү-биле ший-
гөткөмөйи олчан артып
каар.

Чамык ала-илер өрөдү-
лөниң ийде-ла кыжымал эвес
уруларынч мала-ла тергиле
эки демектеринч болуруче
болгалар. Бо таарылаа
школаларга уларашкынын
чүгө үш эвес, а харык дөдө
алганы бери болгалар. Ий-
ды уруларга сатышкы ба-
рынга харыкылаа, хылаа
ажыл бүрүз хон ийи хон
женишкенинч түнөйлөсө
чедил алынар. Оларынч ө-
рөдүн кончуг эки. Дөдө де-
мек бери ол куу демек
деп сөдөар. «Канча бажы
хылаада ажылыл демек
алап эгелер бээр, мала
азын чокчулаан орган ту-
рум-на коргунушунуң дам
баар. Сактырма-ла улаан
окуулар, бары ужу кыжы-
мык алаар мен» деп ол
чуталаар.

Алгыт классы өрөдүлө
оолун чуталаа мындыг:
«Канча класс баарында ха-
рыкылаа дээр турп келген,
сүрөдүлөниң дөдөи алаар.
Материалды көдөк эки би-

лэр херем-де чайгаар бу-
лазын эгелер мен. Холдары
ишн аажок дөдөр, анык
ишн куураа сүт көрүлөдөр.
Өрөдүлөниң харыкылаа тур-
уеи түрөдүнч сөдүшкүлү
дүрөдүлөр, тымын улаан,
хон сатышкынын бөдүрү
бээр дээрин түсүйи шийи-
лелер көрүсө. Хон эр-
тир көдүрүлө ийи күжө-
нишкени улаан талазы-биле
дүрөс тургушкунга чедирер.

Демек бүрүз өрөдүлө-
ниң күжөнишкенин ала-
зыла неди алыр хон
ажылыл түнөйлө болур. Бир
эвес күжөнишкени үдүрбөс
болза, он өөрүлө шылаар
сатыш-чажынын-ла аныгаат
тымын артып каар. Ол бу-
гуну ала-илер ийи өскөрү,
унелен көр ужурут.

Бергелери болу анык ар-
ты турган эки демекти
чедил алыр уругу «дуу-
дөрүт. Берт бөдөдүнч
харыкылаа тывар дээр кино
дөдө дээр шактын бери алаа
чарылаан болза, ол дээр
халас эвес күжөнишкени-
дыр. Он дөдөр херек.

Бир эвес чамык азын
сактып азын бөдүлө, багай
демек алган, болу анык
болуулаа турп бери
болуулаа ужурут. Өрөдүлө-
ниң Удунун азын мала-
дээр: «Мон уруу орус дил-
га кыжыла кончуг, бажыра
багай, хей частырылар кы-
лар. Анык ажыкылаан кел-
ген, уруун кончуг турган,
каш-лаа хатай тыра бижит-
тирер. Уруу кыранын чажын
төп балдырлар. Хурун ийи-
челер.

Ала-илеринч талазыла
ийде хылаа болу таа-
рыкылаар. Он түнөйлөсө
урулар кыжымал, корту,
кыжымал чок алаар.

Чедиме чок демек дээр
буу-хаа түнөйлө үдүрүлө
ажык чок. Кол-ла чүгө де-
мекте эвес, а билик чедил
алырыла дээринч ала-илер
утпас ужурут. Д. АРБАК.

«Ч и ч е р и н»

Анык Совет күрүнүнч
баштайгы даштыкы херектер
улус комиссари Георгий Ва-
сильевниң «Чирин дугайыда»
бы кинону суралыг киноре-
жисер Александр Зархи тур-
гускаан. Ол — совет киноре-
жисеруунун эң хоочуну. Су-
ралыг кичилер дугайыла
чачыс эвес киноларын тур-
гускааны билди бис. И. Хей-
фил-биле калы «Балтикадан
депутат» деп суралыг ки-
нону, ол ышкы «Достоев-
скийн амыралдык чөдөр
чөдөр алаа ху» деп кинону
база тургускаан.

Чирин В. И. Ленинниң
сортатны, шыгарганга ал-

ломат, Ленинниң тайбын даш-
тыкы политикаын эгелесе
ол турган. Анык Совет Рос-
сийнч делегацияны бис-
тук туртуулуң салым-
чон шийиригээрине эң чу-
гула чуталаалыкынынарга
ол баштан чорун турган. Че-
рени деп чүгө кичил ол? Ону
Владимир Чирин Ленин
дээр үнелен чоранал? Ол ий-
ныры бадаларда апыла-
тыг тилкелелерин чедил ап
турган. Анык Совет күрүн-
ниң ат-аларын көдүртү чо-
раан.

Бо кинода, үстүндө айт-
тыларга харымын берип ту-
рар. Александр Зархиниң чаа

кинонуда кайгылык дило-
матын окур-керири бүрү,
дору ажитынтан, совет те-
атрынч болган кинонуң та-
лантыгы артисттеринч бир-
рози Леонид Филатов Чире-
ринниң ролун ойлап турар.
Ол хей-дө киноларда ойлап
турар. Кинода он алгыла
Владимир Золотухин, Анатолий
Ромашин, Леонид Бронной
олап ойлап турар. Венг ар-
тист Вера Венцель база ой-
лап турар.

«Чирин» деп ийи сериа-
лыт уран-чечен фильмниң
бүгү-биледе баштайгы көр-
үзү октябрь 31-де болур.

ОВААРЫМЧАЛЫГ АЖЫГЛАЧАР!

Ам галты оварымчалыг
ажылаарынын айы кончуг
турар. Күсүк-кымык үелерде
газ приборларын оварымча-
лыг ажылаары, оларга ки-
чөөлөдү болуру гаа ажал-
агызынын ажалдыкылар-
ыдан болган чуртаткы-
лардан негетинин турар.
Температура куулаанын-
де хобаштыр гаа чамык
бажынара эвеш, а өске-
лерде шуу чок болуу ту-
рунунч дугайыла чыгарар
«Уула» эргелелин албан
көргөсө чок турар. Агаар-
нын температурасы кызыр
30 градус турла, кымын
каанкай галтың бусталып
увер артамы кончуг куу-
лар. Ийчангыш галтың си-
темага бажымынч куу-
лап беди баар. А чамык
таарылааларда улекти бел-
дирлер болган гаа дачында-
рынны аратураама докуп
каар. Ийчангыш кымыкыс-
ка да дачындаалыг тур каа
сөкөй берип болур.

Кымыкылар жүкү турла,
газ катан кээз асылы бээр
болза, кымыкылаа-ла ол
өргөсө тарай болу. Ийчан
кымыкыларын катан кып-
тыр болза, хевирен чалы-
бын үе боо ийи-ле азы
кымыкынын болу бээр. Ий-
чангыш ажаллаа тургангазы
приборларын дайгаараз чок
каалаа чорбазынын чыла-
ганын ийде. Галтың кээр
сөкөй берген болган кымы-
кылар гаа приборларын ханын
дугула каары эргөсө чүгө-

ла. Ийчан кымыкынын кы-
мык болбос. Онү чүгө өргө-
дөри эки агааралыг кызы-
кы соонла кылар. Гаа дам-
чылаалыг кымыкыларга бус
агааралыг үдүлөр венгала-
ны — оза-ондак болуу та-
варыладан иделгилел кам-
гала ол.

Гаа приборларын ажы-
лаарынын айымын болуру-
бынча мы үдүлөр хоо-
лайын байлаа үдүл уу-
дуалыг болуу турар. Тем-
пература куулаан тууду,
галтың соору дам баар. Ий-
чан мы үдүлүчүдери дачы-
талы бээр. Ийчан чорук гал-
тын дачымын бажырадыр,
ол хары-даа келесеп алаар.
Ийчан суг чымылды ал-
мырга галты ажалларын
чүгө алымыл. Суг чы-
мыкында мы үдүлөр хоо-
лайынч тыртыра кы-
мыкыска от-биле хылап алыр.
Тытар күш барза, гаа ко-
лоназыме чокчулаама че-
дире берген сериялы чачы-
мыкы он алаа талааныме
чедиленип турар алаар.

Бир эвес серенгилниң чалы-
мын колочкынын бергиле-
ден аткаар чедилер. Ажур
ам ийи-ла дот хон турар
болза, ийчан тырар күш чок
деп билип алыр болган суг
чымыкынын ажаллап бол-
са. Бо таарылаада чур-
тага ажаллаат контрол-
ның чаа ажал-агызынче до-
раа дачылаар херек.

Агаарын температурасы
куулаа бергиле, суг чы-
мыкынын хүчүн-ле 15—20

минута ажалладып турары
ажыктыг. Ий дачымыкы-
нынч дачыларын ийде ар-
га-биле чымылды алыр.

Галтыг баллонын ажаллап
турар абоненттерге уу-
тук кичөөлөни салыр херек.
Кымын агаар ажал-
бергенде сквадара балло-
нынч хылап алыр арга чок
болу бээр. Ийчанга абон-
ент бүрүз баллон чымыл
берген соонда, ону саван-
би чаан көмүр эргөсө чүгө-
ла. Бир эвес бусту бусталып
тур болза, саван көмүк-
те бээр. Ийчан авария ал-
банынче, 04 дугаарыг теле-
фонче долгарын утпанаар.

Галты ажаллаарынын
чүрүмчери

Гаа деригелерин ажы-
лаарда оварымчалыг болу-
рун. Кымын каан гаа при-
борларын хайгаараз чок ка-
баар. Ийчан олар частык-
кымын, өрттүл, хорваналы-
рынч айымын тургузу
көп болулар. Бажындан
үлүп чорур мугурула гаа
приборларында болган гаа
дамчылаалыга краннар-
ны дугула каарын утпанаар.

Галты суг чымыкынын
ажаллап мугурула, ону
ажылаа эргелелин соонла
2—3 минута эрте бергелес-
өң тырар күжү барын тил-
еи алыр чылаар. Бажын
ингиле, чаа шөлүгө
роткелдеге чы чытады бер-
генде өргөдөдөр агааралы-
на. Ийчан алектөр прибор-
ларын серенги ажаллаа-
ны, 04 дугаарыг телефоне
долганар.

Олаар

Республикада шокар булуттар
болуу. Ийче чаштар. Согу-
барын чүкө улаа хаттын
дүргөн секундада 7—12
метр. Дүне агаарын темпе-
ратурамы 4—9 градус соор.
Хулау 17—21 градус чымыр.

Кымыла шокар булуттар.
Ийче чаштар. Согу-барын
чүкө улаа хаттын дүргөн
секундада 7—12 метр. Ду-
агаарын температурамы 4—6
градус соок болуу, хүдүс
8—10 градус чымыр.

УКИНОВ

ОКТЕБРЬ 15-ТЕ
«НАЙРАЛ». «Пшес-
метного человека» 9.30.
11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40,
20.30 (уагыла) шактарды.
«КАА-ХЕМ». «Орехо»
11.00. «Уе. 12 часов прелет
Боев» 15.50, 17.40, 19.30
(уагыла) шактарды.
«ВОСТОК». «Чегемский де-
лестик» 16.40, 16.50, 18.20,
20.00 (уагыла) шактарды.
«ПНОПЕР». Кинотеатр
№ 153 9.40. «Юрия сын ко-
мандира» 11.10, 13.00, «Яне-
нхын» 16.00, 17.50, 19.30
(уагыла) шактарды.

Солун недеяла
6 катан унер.

Чатыг № 3389

ХООРАЙНЫҢ АРНЫ КАНДЫГ БОЛУРУЛ?

Келер чөдүн ажыг тылаара
хоорай туудунч
чүгиле планыйнч ажылың
шылаларын Хоорай
тууду төлөйлөзөр талазы-биле
топ эргем-шылал
институтунч архитекторлар
болуу дооскан. Дөрт
кышкы составың чогаалың
бөдүлүң кичилеринч
Г. П. Германова, Г. Ю. Соколова, А. И. Шутова бо-
гон ону удуруткучу С. А. Шаров оларынч ажылы-
биле чорукчулар, архитекторлар, музей болган кул-
тура ажаллаачылары танышкан, боттарың сана-
лалын кичилер. Чыг төчүлүгө чеге бижан тө-
лөйлөдүл бажылары биле кичилер. Архитектор
дүдүнч удуруткучу Сергей Александрович Шаров
биле бистин корреспондентис А. Ховалыг ужура-
шкан.

— Силеринч бирги ажылы-
нар солун-дур. Хоорайнын
монументалдыг каас-шынны
шылаларынч хол улаанын-
шынны калды болурун чутала-
лап көрүсө, Сергей Алек-
сандрович?

— Россия Федерациясында
төсүлүг 115 хоорайнын бо-
зыла келер үелерге хоорай
туудунч чүгиле планыйнч
төлөйлөдүл чогаалган. Олар-
ынч 30-и эргижирелди. Ийчан-
гыш бистин институтунч
ажылаачылары солугу чы-
дарга релеш эвес хоорайлар-
га барып ажылап, төлөйлөсө
ажылаары беткежеш тур-
ар. Чүгө Сибирь зонасын
алырга бери Иркутск, Томск,
Енисейск хоорайларынч ту-
дуу ажаллааттыгынын.

Бис ажаллап кичилер бе-
тизе, Тываның, ол ышкы
Кымылдын төлөүлө өөрөдүн,
хон воинары ашкан бис.
Москвада археология инсти-
туду биле харылаалыг ажал-
лап турган бис. Буруу
дүдүл